

U ATA3500/43 Stora Valla, Skepptuna sn

Litteratur: S. B. F. Jansson, Rapport till Riksantikvarieämbetet 10/9 1943 (ATA dnr 3500/43); Handlingar i ATA (dnr 3500/43); O. Odenius, Skrivelse till Riksantikvarieämbetet 4/10 1943 (ATA dnr 3796/43); Runverkets fältex. C.

Avbildningar: Foto 1943 (ATA).

FMIS: Skepptuna 2:3

Den 9 september 1943 rapporterade fil. stud. Oloph Odenius att ett antal runstensfragment hade framkommit vid Stora Valla. Fragmenten skulle ha påträffats sommaren 1942 av en dräng vid gården i grunden till en år 1940 riven ladugårdsbyggnad på Stora Valla (Norrgården). Fragmenten förde Odenius till sin bostad Villan, 275 m NO om fyndplatsen. Vid Sven B. F. Janssons besök dagen efter låg de i trädgården.

Sammanlagt hade fem runstensfragment påträffats, vilka visade sig ha passning och därför sammanfogades de med stenkitt. Eftersom grundstenarna i den gamla grunden skulle bortforslas fanns förhoppningar om att ytterligare fynd skulle göras, och Odenius lovade tillsammans med gårdsägaren att vid det tillfället undersöka stenarna. Några ytterligare fynd gjordes dock inte, och de sammanfogade fragmenten fördes kort därefter till kyrkan och placerades i vapenhuset. Stenen ligger nu på golvet vid den södra väggen och på den västra sidan om dörren till vapenhuset.

Grå granit. Storlek: 1,00 × 0,25 m. Tjocklek: intill 0,36 m. Runhöjd: 7–7,5 cm. Redan Jansson noterade att stenen »är skör» och flera av de gamla lagningarna har nu gått sönder. Ristningsytan är knottrig och ganska ojämn med flera naturliga sprickor som bör ha funnits innan ristningen. Ristningslinjerna är relativt breda.

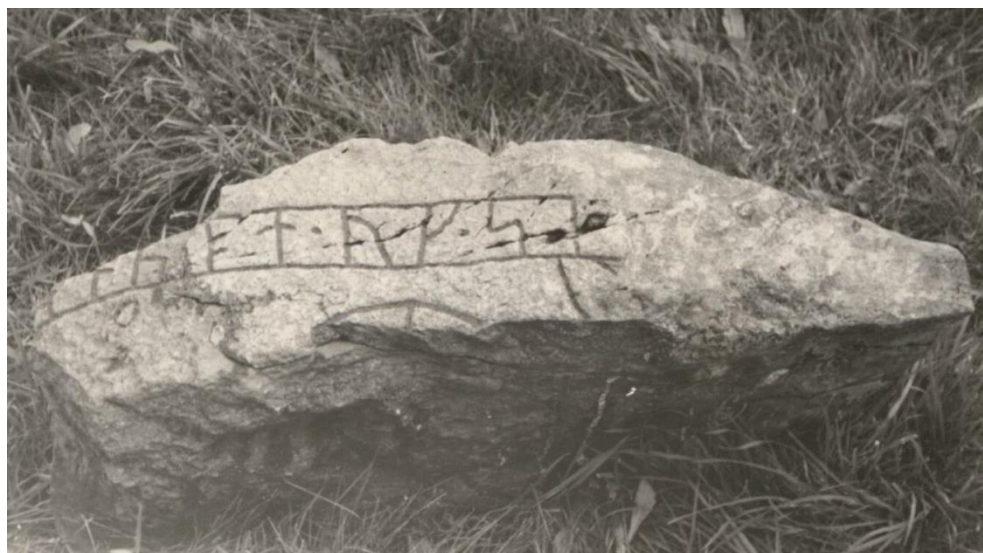

Fig. 1. Runstensfragmentet från Stora Valla, Skepptuna sn. Ristningen uppmålad av Sven B. F. Jansson 1943. Foto ATA.

Av ristningen återstår ett rakt runband som följer längriktningen på fragmentet. Nedanför detta intill den ena kanten finns en bågböjd linje med en 2,5 cm lång rak linje ristad i vinkel mot denna. Om denna linje skall tolkas som huvudstaven till en runa kan inte av-

göras. Till höger om denna finns också en närmast oval figur, som ansluter mot runslingan. Om dessa skall tolkas som avslutningen av en slinga med en svansflik eller som delar av ett kors går tyvärr inte att avgöra.

Inskrift:

...ans ot • uk • s- ...

... [h]ans and ok s[ālu] ...

»... hans ande och själ ...»

Till läsningen: Av runa 1 återstår den nedre delen av huvudstaven samt en bistav snett uppåt höger på den högra sidan. Denna är ansatt 2,5 cm ovanför ramlinjen, vilket visar att det måste röra sig om resterna av en **a**-runa, inte **o**. Av 2 **n** saknas den övre delen av huvudstaven samt den vänstra hälften av bistav till vänster om huvudstaven. 3 **s** är bevarad till en höjd av 4,5 cm. Runan har stolsform med ett närmast vågrätt mellanled. Därefter finns ett brott i stenen, där ett skiljetecken kan ha gått förlorat. Möjligen finns spår av ett sådant strax till höger om brottet. 4 **o** har uppåtriktade bistavar på den högra sidan om huvudstaven (f). 5 **t** har dubbelsidiga bistavar ansatta 2 cm nedanför huvudstavens topp. En naturlig spricka löper igenom runorna 8–9. Den senare runan har därför ett avbrott strax nedanför mitten. Någon ristad bistav till **a** kan inte iaktas, men ristaren kan ha utnyttjat den naturliga sprickan som skär huvudstaven i en ganska brant vinkel, 4,5 cm ovanför den nedre ramlinjen. 6 cm till höger om denna runa är ytan avflagrad. Ett jämnt parti strax innan flagringen vidtar kan möjligen vara rester av ett litet stycke av den nedre delen av en huvudstav.

Jansson (1943) återger inskriften på följande sätt: ...ans ot • uk • sq.... Beträffande den sista runan anmärker han: »Runan 9 är skadad; endast hst är i behåll.»

Enligt Jansson utgör fragmentet en del »av en hittills okänd runsten, uppenbarligen av relativt ålderdomligt slag» och han daterar den till »första hälften av 1000-talet». Denna iakttagelse är säkert helt riktig. Såväl runformer (bl.a. **o**-runan med ensidiga bistavar snett uppåt höger: f) som vissa ortografiska egenheter (**o** för nasalt [ã]) talar för att stenen skall föras till de s.k. oorerade runstenarna. Utformningen av bönen som omtalar både ande och själ (*and ok sālu*) är också typisk för denna grupp av uppländska runstenar.

Detta dokument ingår i ett digitalt supplement till *Upplands runinskrifter*, en del av korpusverket *Sveriges runinskrifter*. Supplementen publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela författaren dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Magnus Källström
E-post: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000, Fax 08-660 7284
www.raa.se